

כוכבים מסתוריים בסיביר הקפואה

בימים האפלים של המשטר הסובייטי, יהודים שומרי תורה ומצוות ברוסיה חיו תחת איום מתמיד.

הרב יצחק זילבר זצ"ל, מן הדמויות האגדיות של יהדות רוסיה, נאסר על "פשעים נגד המדינה" — הנחת תפילין ושמירת שבת — ונשלח למחנה עבודה אכזרי בסיביר, שהיה מלא בפושעים אמיתיים.

זמן קצר לאחר פורים, באחד הביקורים הנדירים של אשתו, שיתף אותה בדאגה שהטרידה אותו.

"גיטה, יקירתי... מה אעשה למצות?"

אשתו בלעה את רוקה. מבטה חלף על פניו אל דמותו של מישקה, אחד האסירים המפחידים במחנה — פושע קשוח ומנהיג כנופיה. היא ידעה היטב שאנשים אכזריים כמותו ישמחו להלשין על אסירים אחרים, ולכן חיכתה עד שיתרחק לפני שענתה לבעלה.

"אם יתפסו אותי מכניסה לך מצות — יעצרו גם אותי," לחשה.

"את צודקת," השיב בשקט. "אבל בלי מצות, בלי המצוות היקרות שלנו... מה שווה החיים?"

גיטה הנהנה. היא ידעה מהי משמעות מצוות הפסח עבור בעלה. היא אזרה אומץ והחליטה שהיא מוכנה לסכן הכול.

בצורה כלשהיא הצליחה להשיג שנים עשר קילוגרם קמח. בלילה, לאחר שהשכיבה את הילדים, יצאה למקום מסתור, הקימה תנור מאולתר ואפתה את המצות. עד מהרה נערמו סביבה שנים עשר קילוגרם של מצות. היא העמיסה אותן על מזחלת, כיסתה אותם בשמיכה, והחלה לגרור אותם בשלג לכיוון הבית.

ממש על יד הבית, היא שומעת קול אגרסיבי "לעצור מיד!"

כשליבה פעם בחוזקה. היא מסתובבת באיטיות ורואה שוטר מתקרב.

"מה יש לך שם?" דרש, כשמסיר את השמיכה מעל האוצר היקר.

"אדוני... רק קצת קרקרים למשפחה," ניסתה לומר בקול הכי יציב.

"כל כך הרבה קרקרים למשפחה קטנה?" צמצם את עיניו בחשד. "חכי כאן. אל תזוזי."

גיטה לחשה תפילה כשהשוטר התרחק. כעבור רגע חזר עם קצין בכיר.

הקצין הביט בערימה בשקט, ואז פנה לשוטר: "אין כאן כלום. תן לה ללכת".
רועדת מהאירוע, מיהרה גיטה לביתה, משוכנעת שפגשה לא פחות מאליהו הנביא.
כעת עמדה בפני אתגר נוסף: כיצד להבריח את המצות למחנה העבודה של בעלה?
לאחר מחשבה, שברה את המצות לחתיכות קטנות, ארזה אותן בקופסאות, וכתבה עליהן:
"קרקרים בריאותיים ותה עם ריבה עבור יצחק זילבר".

ההברחה לתוך מחנה העבודה הצליחה. אך רק עכשיו התחיל הבעיות של הרב זילבר, כי אם
אחד השומרים יגלה את טיבם האמיתי של ה"קרקרים", יענשו אותו בעונש כבד. בנוסף,
מבטם של הגנבים לטשו אחרי כל גרגיר של אוכל מבחוץ, והסחורה הייתה עלולה
להיעלם" תוך זמן קצר.

כאשר פתח בזהירות אחת הקופסאות, הבחין בו מישקה, מנהיג הכנופיה הידוע לשמצה.
"מה יש לך שם?" נבח והתקרב.

"קרקרים", ענה הרב זילבר בניסיון לשמור על טבעיות.

מישקה חטף את הקופסה, הביט פנימה ואמר: "אלה לא קרקרים — זו מצה!"

הרב זילבר קפא במקומו. כיצד ידע הפושע הגס מהי מצה?

מישקה החזיר לו את הקופסה ואמר בקול רגוע יותר:

"תגיד לי — מתי ליל הסדר?"

הרב זילבר נדהם. מישקה? יהודי?

מישקה הסתובב אל שאר האסירים וצעק:

"מי שיגע בקרקרים של זילבר — דמו בראשו!"

וכך נשמרו המצות עד ליל הסדר.

כאשר הגיע ליל הסדר, הרב זילבר הגיד את ההגדה בעל פה. כמישקה עם עוד עשרה
מאנשי הכנופיה יושבים לצידו, ומזמזמים את הניגונים שזכרו מילדותם.

כאשר אכלו את המצה ושתו מעט מיץ ענבים שהשיגו, שוחחו שנים עשר יהודים
בהשתוקקות על החירות שאליה הם מצפים — חירות הגוף, והחירות לחיות כיהודים.

גם במקומות הקשים ביותר — מחנה עבודה בסיביר, מוקף סכנה וחושך — יהודי אחד
סירב לוותר על מצוות המצה. ובזכות אומץ ליבו, שנים עשר יהודים רחוקים התקרבו מחדש
למורשתם.